

Bashir Géčová, Vladimíra

[Cvetanovski, Goce; Mitrevski, Ljupčo; Taneski, Zvonko.  
Slovačko-makedonski rečnik =  
Slovensko-macedo

nsky  
slovni

k]

*Opera Slavica*. 2015, vol. 25, iss. 4, pp. 50-52

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134620>

Access Date: 13. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

evropské a severoamerické metrické soustavy – EU: miliarda – US: bilion, EU: bilion – US: trilion.

Jak lze soudit z názvů jednotlivých kapitol, jedná se o práci přínosnou také pro další lingvistické disciplíny, nikoliv pouze pro stylistiku, jíž je určena. Její texty i teoretický výklad mohou být využity např. v lexikologii, syntaxi nebo textové lingvistice, což lze současně pokládat za praktickou ukázkou specifického postavení stylistiky mezi ostatními jazykovědnými disciplínami. Neopomenutelný je rovněž přínos této Antologie pro překladatelskou praxi. Její hodnotu zvyšuje také to, že je psána rusky.

Práci J. Kapitánové pokládám za velmi cenný a po všech stránkách zdařilý příspěvek do oblasti srovnávací stylistiky. Vyzdvihnout je třeba nejen vysokou úroveň věcného obsahu, rozsáhlost a nadhled při citlivé práci s jazykovým materiálem, ale i důsledně porovnávací rusko-český charakter a komplexní pohled na lingvo-stylistické diference ve stavbě ruských a českých textů, což nesporně přispívá k obohacení komparativního studia ruštiny a češtiny. Současně je třeba mít na zřeteli širokou použitelnost tohoto učebního textu v různých jazykovědných disciplínách magisterského studia ruštiny.

*Helena Flídrová*

*Cvetanovski, G. — Mitrevski, L. — Taneski, Z.: Slovensko-macedónsky slovník. Skopje 2014.*

Slovensko-macedónsky slovník má v slovenskej i macedónskej lingvistickej a lexikografickej oblasti význačné postavenie. Ide o prekladový slovník, ktorý je budovaný na vedeckých základoch dvojazyčnej lexikografie a uplatňuje sa v ňom princíp prekladového ekvivalentu. V rámci postavenia v slovenskej jazykovede ide o výnimočné dielo z viacerých hľadísk, pričom zrod a nevyhnutnosť samotného slovníka pramení z viacerých dôvodov. Potreba publikovania Slovensko-macedónskeho slovníka sa pociťuje už dlhodobo. Slovník je vôbec prvým exemplárom dvojazyčného Slovensko-macedónskeho slovníka v rade prekladových dvojazyčných slovníkov slovensko-slovenského, resp. slovensko-slovenského lexikografického zamerania. Slovník je odrazom a výsledkom podrobných systematických výskumov východiskového i cieľového jazyka v oboch krajinách a odráža tak korpus bohatého materiálu slovensko-macedónskej lexikografickej praxe.

Autori sa pustili do odvážneho kroku, keďže myšlienka zrodu publikovať tento slovník je pomerne mladá a doterajšie výskumy lexikografického materiálu v oboch jazykoch nemajú veľmi dlhú tradíciu. Hybná myšlienka autorského

kolektívu a zostavovateľov slovníka spôsobila prvotný impulz, vďaka ktorému sa do rúk širokej verejnosti dostáva nové a mladé dielo, ktoré má už teraz svojich čitateľov, používateľov a prívržencov.

Škála bohatých profesionálnych skúseností trojice autorov známych v oblasti macedónskych, slovenských aj českých lingvistických, literárnych i kultúrnych vzťahov predstavuje nesmierne široký prínos v procese tvorby a publikovania tejto lexikografickej monografie. Nielen jazyková otázka vyvolala diskusiu o potrebe existencie slovníka, ale aj vzájomné prepojenie kontaktov parciálnych sfér – diplomatickej, politickej, ekonomickej či kultúrnej v rámci rozsiahleho priestorového kontextu s koncentráciou na recipročné poznávanie slovenských i macedónskych osobitostí. Uvedené skutočnosti priviedli autorov k myšlienke vytvoriť slovník, ktorý by aktuálne reagoval na potreby súčasnej komunikácie a odrážal by ich.

Slovník je určený predovšetkým slovenským aj macedónskym používateľom jazyka, slovenským študentom macedonistiky, macedónskym študentom slovistiky, translatológom umeleckej aj odbornej literatúry, pedagógom, žurnalistom. V neposlednom rade je tiež pomôckou pre ostatných záujemcov o macedónčinu. Druhotne je lexikografický materiál podkladom ku komplexnému prehlbovaniu konfrontačných bádani a výskumov oboch jazykových systémov – ako macedónskeho, tak aj slovenského v ich parciálnych jazykových rovinách.

Slovník zachytáva všeobecne používanú slovnú zásobu súčasnej spisovnej slovenčiny s ohľadom na jej dynamický vývin. Zameriava sa aj na frazeologické jednotky. V slovníku sa uvádzajú hovorové slová, odborné slová – termíny z vedecko-technickej, športovej, vojenskej oblasti a iných vedných disciplín. V širokom zábere nechýbajú internacionálne slová, historizmy, archaizmy, pejoratívne slová. Príznačná je aj nespisovná lexika – nárečové slová.

Základnú štruktúru slovníka tvorí heslár obsahujúci heslové slová, ktoré sú zoradené v abecednom poradí a vysádzané tučným typom písma. V slovníku sa nachádza vyše 19 800 hesiel. Za heslom nasledujú gramatické kategórie a príslušnosť hesla k jednotlivému slovnému druhu. Každému heslu zodpovedá príslušný prekladový ekvivalent, pričom v mnohých prípadoch sa pri heslových jednotkách vyžaduje hlbšia sémantizácia a k významom sa pridružujú iné prostriedky vymedzujúce použitie heslového slova. Explanácia zároveň bližšie špecifikuje kontextové použitie, kvalifikuje štylisticky príznakové slová, resp. poskytne používateľovi štylistickú a emocionálnu-expresívnu charakteristiku.

Pre lepšie pochopenie významu hesla pracuje slovník aj s praktickými príkladmi vo forme krátkych fráz a idiémov viazaných na kontextovosť a frekvenciu použitia toho-ktorého slova. Použitie frazeologických jednotiek zaznamenáva slovník v rozšírenom výskyte a ilustratívne tak otvára hranice problematiky slovensko-macedónskej frazeológie, ktorá vďaka prudkému rozmachu motivuje odborníkov k ďalším a podrobnejším výskumom.

Cieľom slovníka je načrtnúť heslové slovo v jeho najfrekventovanejších a najtypickejších tvaroch, v ktorých sa vyskytuje v praxi, čím umožňuje percipientovi používať ho v správnej kontextovej situácii. Bohatý lexikálny fond zachytený v slovníku spolu s frázami a idiómami je rámcovo vymedzený oblasťou používania a vždy sa uvádza so skratkou príslušného štýlu. Prídavkom teoreticko-metodologickej časti je uvedená macedónska i slovenská abeceda. V závere slovníka sa uvádzajú pramene citovanej literatúry a internetové zdroje odkazujúce na významné slovníkové publikácie slovenskej lexikografie, ktoré sa stali východiskovými a podpornými prácami pri koncipovaní stavby jednotlivých heslových jednotiek.

Napriek pozitívnym zámerom a precíznej štruktúrovanosti s dôrazom na detailnosť nemožno Slovníku uprieť isté minimálne nedostatky. Pri označovaní obyvateľských mien sa vyskytuje neúplnosť a nejednotnosť v označovaní gramatickej kategórie pádu. Napr. pri slovách *Angličan, Bulhar, Čech, Belehradčan, Skopjan* sa uvádza štandardne sufix G. sg. a N. pl., kým pri slovách *Arab, Albánc, Američan, Bielorus, Nemec, Srb* sa uvádza iba singulárová koncovka genitívu. Pri slove *Armén* sa vyskytuje iba kvantifikátor slovnodruhovej príslušnosti bez koncoviek G. sg. a N. pl. Pri prechyľovaní (tvorbe feminín z maskulín životných) slovník neuvádza dôsledne ženské tvary pri všetkých mužských menách, napr. *Albánka, Američanka, Arménka, Brazílčanka, Bulharka, Grékyňa, Gruzínka* sa v slovníku neuvádzajú. V ďalšom prípade sa vyskytuje absencia zemepisných názvov, napr. absentujú heslá *Austrália, Kanada*. Podobne je to s absenciou obyvateľských mien, neuvádza sa obyvateľ/-ka Mongolska či Belgicka. Slovník uvádza iba tvar maskulína *Macedónece*, pričom je prípustný dvojtvar *Macedónece/Macedónčan*. Apelatíva, napr. *alibista, ambasádor* sú bez gramatického určenia G. sg. a N. pl., pričom pri iných heslách sú určené presne. Táto skutočnosť je „technickou“ záležitosťou, neohrozuje kvalitu heslového slova, pričom u niektorých používateľov môže vyvolať rušivý dojem.

Autorský kolektív motivovalo úsilie predložiť (širokej) verejnosti reprezentatívne dielo vysokej lexikografickej kvality, ktoré by reflektovalo znalosti o macedónskom jazyku a stalo sa prameňom ďalšieho poznávania, skúmania a najmä záujmu o najdynamickejšiu a najflexibilnejšiu jazykovú rovinu – slovnú zásobu. Toto predsavzatie sa autorom podarilo naplniť a prvý Slovensko-macedónsky slovník tak právom patrí medzi priekopnícke diela lexikografickej teórie a praxe.

Vladimíra Bashir Géčová